

Abonamentele
se facū la Tipografia
Statului.

ARCHIVA ISTORICĂ A ROMÂNIEI.

Esse uă dată pe
septemână cu prepuță
de 1 galbenă pe annū.

SUB AUSPICIELE MINISTERIULUI JUSTIȚIEI, CULTELORŪ ȘI INSTRUCȚIUNII PUBLICE.

Annulū I.

Redactor: B. PETRICEȚCU-IAJDEŪ.

Annulū I.

ex-professor superior de istoriă și statistică, ex-bibliotecar, ex-membru allū Comissiunii documentaiei.

INTRODUCEREA.

Archiva istorică a României este menită a reproduce cu timpulū, treptatū, unulū câte unulū, tôte documentele inedite seū publicate, pâmêntene și străine, priivitorie la istoria română, de la epoca cea mai vechiă și pônē la annulū 1800 esclusivū.

Pentru a satisface unū planū atâtū de vastū, și care ori-și-cum necesitēzā uă lungă seriă de anni, redacțiunea se cređu datoriā de a adopta următoriele regule de classificațiune, cari sâ-i permittă de a utiliza precătū se pôte mai multū miculū spațiū allū acestei publicațiuni.

1. DOCUMENTE INEDITE NE-ROMÂNE.

Unele atari se vorū publica în testū și în traducere.

În priivința documentelorū slave, cari facū cea mai mare și cea mai importante parte a acestei secțiunii, suntemū siliți de a urma essemplulū lui Venelin, substituândū lectura întregă abbreviațiunilorū și supra-litterelorū, întrebuintate în ortografia cirilică: ne scusă lipsa miđū-lóce-lorū tipografice.

Documentele slave din arhivele nóstre sunt de multe ori însoțite de traduceri oficiali, făcute în diferite timpuri pentru limpedirea proceselorū, pentru trebuința proprietarilorū seū pentru confecționarea codicilorū monastiresci. Nu ne-amū cređutū iertatū de a ne basa pe unele asemenea, mai totū-d'a-una neglijinți, ca ori-ce lucrare circumstanțiale; ei ne-amū impussū datoria de a retraduce testulū.

2. DOCUMENTE INEDITE ROMÂNE.

Acestea vorū fi reproduse cu slove cirilice, întocmai dupe ortografia originală, înse fără abbreviațiuni și supra-littere, esclusivū pônē la annulū 1700; pentru ca astū-feliū să putemū judeca mai cu ușurință despre ideele grammaticali și pronunciarea străbunilorū nostri, în deosebite epoce și provincie.

Documentele de între 1700—1800 se vorū transcri cu ortografia modernă latino-română, ca unele ce nu mai presintă interessulū anticității.

3. DOCUMENTE PUBLICATE NE-ROMÂNE.

Imprăstiate în diferite și numeróse colecțiuni și scrieri ruse, polone, germane, etc., acestū felū de documente sunt pré-pučinū cunoscutē Românilorū în genere, și chiarū istoricilorū nostri în speciă, cari nu pré sunt poliglofi.

Așa dérō, redacțiunea socotesce, că va face unū serviciū vederatū și însemnatū, vulgarisândū prin traduceri tôte acelle documente, fôră înse ca să aibe nevoiā de a reproduce și testurile lorū, deja publicate uă dată și cari se vorū poté consulta ori-și-cândū în cărțile respective.

4. DOCUMENTE PUBLICATE ROMÂNE.

În respectulū acestorū ne vomū mărgini de a cita edițiunea lorū, fără a le mai retipări, cărțile române fiindū pré-bine cunoscutē.

Ne vomū abbatte de la acéstă regulă numai în duo casuri:

Déca documentulū e publicatū într-uă carte

română vechiă și rară, și nu s'a mai reproducu de atunci încôce;

Déca ne va fi cu puțință de a proba, prin inspecțiunea originalei, greșellile și neessactitățile reproducerii.

5. FRAGMENTE DOCUMENTALĪ.

Mai multe documente străine, fôră a se relata în întregul lor la istoria română, totu încô cupprind în elle passagie, mai multu sêu mai puținu întinse, de prima însemnătate pentru studiul trecutului nostru.

Redacțiunea a luat de principiū de a nu reproduce din unele atari documente, decâtu numai cea ce se află în veri-uă legătură, mediată sêu imediată, cu ținta acestei publicațiuni.

Uă colecțiune de documente este ca și oricare altă colecțiune: ca unū cabinetū numismaticū, ca unū erbariū, ca unū museū. . . . Nu adunje de a aduna unū numărū câtu de mare într'ună ordine potrivită și într'unū spațiū comparativeminte fôrte micū, ci încô, și mai cu sémă, se cere de a arreta sensul și importanța obiectelor adunate.

Ce pôte fi unū cabinetū numismaticū, în care monetele și medaliele nu vorū fi desciffrate și inserisse? ce pôte fi unū erbariū, în care veți vedé schelette botanice neesplicate? ce pôte fi unū museū fôră catalogū, fôră cuvenită lumină, fôră unū bunū *cicerone*?

Așa dérô, a dua îngrijire principale a redacțiunii trebuie să fie, firesce, commentațiunea documentelor, suppusse publicării. Inse, tocmai aci este și greutatea cea mai mare. Illustra-vomū edițiunea noastră prin nesce note benedictine, făcândū dissertațiuni assupra fie-cării virgule? Dérô atunci nu numai că se va perde economia spațiului, ci mai allessū atunci persóna redactoriului, cu tótă failibilitatea sea, va suplanta monumentele epocelor: pentru uă pagină de documētū veți căpeta șapte pagine de observațiuni individuali!

Credemū, că amū reușitū a înlătura cu de-severșire acéstă neconveniință, adoptândū unū sistemū commentativū, alle cărui puncturi cardinali sunt următoriele:

1.

Uniculū mișd-locū autenticū de a studia limba română în formele sêlle pônē la diumătatea secolului XVI, sunt crisóvele slave, în cari străbunii nostri furișau tot-d'a-una câte unū cuvētū românū, mai cu sémă reproducândū numile proprie personali sêu locali.

Astū-feliu, bună-óră, într'unū documētū slavū de la Alessandru cellū Bunū, găsiți numele unū boeriu: ЛИМЕА ДСАЧЕ; într'unū documētū de la Stefanū cellū Mare vē întimpină numele unei localități: ФЖНГЖНА ПЛКШОАРА; și așa mai departe.

Publicândū originalile slave, redacțiunea va atrage atențiunea assupra unor atari remășițe limbistice prin tipăvirea lor cu littere *rărite*. În așa chipū, chiarū unū lectorū lipsitū de cunnoscința limbei slave, totū încô va fi pussū în stare de a puté utilisa citirea testurilor, basându-se pe unū simplu indice tipograficū, pe uă distincțiune curatū plastică.

University Library Cluj

2.

Documentele nóstre cupprindū uă summă de noțiuni assupra institutiunilor, obiceielor, evenimentelor istorice străbune, prețioșe materialu pentru uă enciclopediă națională, cari cu anevoiă s'arū puté cullege de pe aiurea.

Tôte passagiele de acestū caracterū, le vomū destinge în publicațiunea noastră, în testurile și traducerile române, tipărindu-le cu littere *cursive*, încătū cititoriulū să fie înlesnitū în meditațiunile sêlle assupra trecutului țerei, sciendū unde anume cată să-și opréscă și să-și concentre atențiunea.

Commentarie lungi assupra unor atari passagie arū fi cu atâtū mai de prisosū, că, affară de spațiulū zădărnicitū, eile arū mai trebui mereū repețite, cu monotoniă, la totū documētulū, în care ne-arū întelni nesce circumstanțe identice.

3.

Acellu-și temeiu, ce ne face d'a tipări cu littere *rărite* cuvintele românesce din documentele slave, și cu littere *cursive* passagiele etnografice din documentele românesce originale și tradusse; acellu-și temeiu ne îndemnă de a deoscbi în aceste

din urmă, prin littere *compacte*, toate numele proprii personale și locale, cari nu pot a nu fi de uă mare importanță pentru istoria biografică și topografică a României.

4.

Singurul punct, unde va appare, de necesitate, individualitatea redacțiunii, sunt summariele documentelor, din a căroră inspecțiune lectorul va căpeta uă idee sintetică despre cuprinsul actului, unde se găsește, locul emanării, data lunară și anuală, materia pe care e scrisă: pergamenă, hârtia, ect.

Redacțiunea creșu inopportună de a comunica pône și măsura documentului în centimetre seū numărul rândurilor, precum se face în unele colecțiuni: nu ni este dată de a pute înțellege utilitatea unei asemenea geometrie, afară numai de duo casuri extreme de curiositate: cându documentul e pré mică, seū cându este pré mare.

Publicațiunea noastră va presinta pe totă anulă câte ună tomă de documente, allă cărui volumă, ce-va ca de 420 de pagine, va avé trebuință naturalminte, de indici, pentru a înlesni consultarea lui în împregiurări speciale.

Acele indici, coordonate în șirul alfabetului și cu arretarea paginelor respective, vor fi redesse, se'nțellege de la sine, pe basea regulor, specificate mai sus, și anume:

1. Ună indice limbistică, cu enumerațiunea cuvintelor române din documentele slave;

2. Ună indice onomastică, cu enumerațiunea totoră numilor proprii personale și locale;

3. Ună indice etnografică (*index rerum*), cu enumerațiunea totoră instituțiunilor, obiceiilor, evinementelor istorice;

4. Ună indice cronologică, prin care se va corregge neadjunsul de a se publica documentele fără ordinea datelor. . . .

Credemă că, edificată pe unele așa principie, publicațiunea noastră va fi departe de a admite superioritatea ori-și-cării alte colecțiuni documentale europene, din câte ni sunt cunoscute.

Vomă incheia adaugându, că planul, pe temelul cărui amă contractatū cu Ministeriul Justiției, Cultelor și Instrucțiunii Publice, rede-

gereea acestei colecțiuni, este curatū testuale, fără nici ună amestecū de paleografie, care arū necessitate deosebite cheltueli *litografice*. Așa dère, pône la uă dispozițiune ulterioară speciale, cu totă părerea de reū din parte-ne, suntemū împedecați de a orna acéstă edițiune cu modeluri de scrissū în diferite timpuri, cu iscălliturile domnilor și ómenilor mari, cu semnele de fabrică alle hârtielor, cu reproducerea pecetilor, etc.

Documente inedite în limbă străine.

No. 1.

Fără locū și dată, pergamenă.

Mircea cellū Mare scutesce de vămī pe neguțitorii poloni și litvani, afară de uă singură vămuire la descărcare în Tergovisee, permittându-le uă liberă circulațiune prin toate orașele, schellele, căile muntóse, încătū chiarū acolo unde vămile sunt arendate particularilor, vameșii să se mulțumescă d'a apprețui marfa, lăssându summa de plătitū pe socotela domnică.

(Originalele se păstréză la Archiva municipale de la Leopole, fasciculul 517, Nr. 8.)

† Язъ Іу Мирча великыи воевода и господинь. всен земли сггровлахинскон. и запалинским странам. дават господство ми вѣрж и дшжъ господствами. вхѣм кспцем, и прѣгарем ѿт зема родителѣ и брата господства ми Владислава краляѣ ѿт Лев. и прѣгарем ѿт зема брата господствами, великыи княза Гитолта. іако хто тревѣет. да приндет славкодно на вѣрж и на дшжъ господствами. съ премножством двелитком, макар да донесет безчисла безчисла, тысѣща тысѣщи тѣм. тѣкмо на едином мѣстѣ где си хтат кспіж развезати, с Трговище. тѣ да си платат вам и ію полюба да си кспіа. а господствами сиѣет кспит. ію ми не кспім. а ми да съ славкодни ходити по всен земли. и власти господствами. продавати и кспѣвати, по всѣхъ трговох. по всѣхъ родовох поднаевскихъ. почавше ѿт желѣзнихъ брат. дори до самого Браилова. ешеж, и по всѣхъ пѣтевехъ прѣзпалинскихъ. нигде да не даст вам ж ни на ком трѣзѣ. ни на ком вродѣ, где бѣдет вам а продадена ѿт господствами. а тѣзи в а м еш господствами да сокотит на мене. а еже вам ж да не смѣет ѣзати, а где нѣст продадена. тѣзи да си не

ПОГЛЕДАТ. КТО. АН КЫ ПОСРАМОТНА, СЫН ХРИСОВСА ГОСПОДСТВАМИ, ТАКЗВЫН, ИМАТ ПРІАТИ ВЕЛИКВ ЗАВ, И ВР-ГИЖ УТ ГОСПОДСТВАМИ КАКО ИИВЕРНИК СІБМА ХРИСОВСА ГОСПОДСТВАМИ.

† ІО МІРЧА ВОЕВОДА МІЛОСТІА БОЖІА ГОСПОДИНЬ.

† Еу Іонне **Mircea**, mare voevodă și domnă a totă țerra ungro-română și allă părților de peste munți.

*Da' a domnia mea credința și suffletul domniei melle tuturoră negușitoriloră și purgariloră din țerra părintelă și fratelă domniei melle **Vladislav** regele de la **Leopole** și purgariloră din țerra fratelă domniei melle marele principe **Vitold**, cumcă să aibe voiă de a veni în țerra domniei melle cu mărfurile loră, fiindu-le venirea slobodă pe credința și suffletul domniei melle, cu uă avere cătă de multă, fie măcară cu nenumeratele nenumerateloră, cu mițele mițeloră de intunerice; și numaі într'ună locă, unde le va fi deslegarea mărfuriloră, la **Tergovisce**, acolo să plătescă vamă, și apoi să-și cumpere ce voră pofti; eră din marfa loră domnia mea își va cumpere ce-și va allege, și după accia ei să fie slobodă de a imbla în totă țerra și provincia domniei melle, vinđendă și cumperandă, prin tôte orașele, prin tôte schellele de pe Dunăre, incependă de la **Porțile-de-ferru** și chiară pōnē la **Brăila**, și prin tôte căile din munți, și nicăiri să nu plătescă vamă, nicăi într'ună tērgă și nicăi într'ua schelle; și unde vama va fi arendată de către domnia mea, acolo vameșulă să nu cude a-î vămui, ci să pună pe socotella domniei melle, eră unde nu va fi arendată, acolo nicăi să caute mărfurile loră. Origine ară necinsti acestă crisovă allă domniei melle, va sufferi multă mânia de la domnia mea, ca neascultătoriu acestui crisovă allă domniei melle.*

† Іонне Mircea Voevodă cu milla lui D-deu Domnă.

No. 2.

Sucēva, 1438, Februarū 17, pergamenă.

Domni-frați Іlia vodă și Stefanū-vodă remunerēză serviciele boierului Comariet, hărăzindu-î duo sate de lōngă movila lui Іacșa, anume Jidescii și Averscii, cu

hotarele loră celle vechi; și întărescă acēstă daniă cu nunile loră, alle copiiloră loră și alle mai multoră boieră cu frații și copii loră.

(Se află în Arhiva Statului).

† Милостію божією мы Іліа воевода господарь земан молдавской и брат господствами Стефан воевода, знаменито чиним ис сѣмъ листом нашим всѣмъ кто нана, зсрѣт. или его чтѣчи слышитъ. вже тотъ истиннын, нашъ вѣрны сазга и воарин пан Комаричъ сазжна нам правю и вѣрною. сазжею. тѣмъ мы. видѣвшѣ его. право. вѣрною его сазжес. до нас. жаловали есми его особною нашею. милостію. и дали есми емъ. два села. с нашею. землю. с молдавском, подан мовили Іакша на имѣ Жидещіе и Яверещине, цюкы емъ были зрик и сз сѣмъ доходом. и дѣтем его. и братамъ его. и зснчатом его и прѣснчатом его и прѣцвретом его, и всемъ племени его. наиважним. непоршешно им николи на вѣки вѣчного. и сз всѣми своимъ старимъ хотари. кда из вѣка жживали. а на то ест вѣра наша господства вишеписанных. Іана воевод. и брата нашего Стефана воевод. и вѣра прѣвзлюбленнаго сына господствами. Романа и вѣра всѣхъ дѣтен наших. и вѣра воаръ наших. вѣра пана Жсржа Фратовскаго. и дѣтен его. вѣра пана Бачи и дѣтен его. вѣра пана Ісаію и дѣтен его. вѣра пана Петра Гданча дворника. и дѣти его. вѣра пана Крсти и дѣти его. вѣра пана Бранча. вѣра пана Муханла Попши. и дѣти их. вѣра пана Шефала Жсмалтаевич и брата его пана Мздрн и дѣти их. вѣра пана Дсмъ Дсаческѣла и брата его пана Мирчи. и дѣти их. вѣра пана Лазора и брата его пана Станчсала постелника. и дѣти их. вѣра пана Пилатрѣ. вѣра пана Дсмъ Чорного дворника. и дѣти их. вѣра пана Петра спатарѣ. вѣра пана Форовла. вѣра пана Козми Шандровича. вѣра пана Маноила Грѣчина. вѣра пана (sic) вѣра пана Бѣлоша чашника. вѣра пана Бериндѣла столника. вѣра пана Ялезандра снхтарѣ. вѣра пана Станчсала комса. вѣра воаръ наших молдавскихъ и великихъ и малых. а по нашим животѣ кого Богъ изберетъ быти господарь ут дѣтен наших. или ут... (gosū) или ут нашего племени. или... (gosū) цюкы им не поршнлаз нашего дааніа и потврзженіа але цюкы им потврзана и зсрѣнлаз. занъж дали есми им за ихъ правѣрною сазжес. а на всашего (sic) крѣпост всевышеписанномъ. велѣан есми сазгѣ нашемъ вѣр-

НОМС. ДЕННЕС ЛОГОДЕТС. ПИСАТИ. И ПРИВЕСТИТИ. НАШЕ ПЕЧАТЪ К СЕМС. ЛИСЪ НАШЕМС. 8 СЪЧАВЪ. В КЪТО ЖЕЦАМЪ ФЕРР. 31 †.

† Cu mila lui D-șeu noi **Ilia** voevodă domnului țerei **Moldovei** și fratele domniei mele **Stefan** voevodă.

Facemă cunoscută cu această carte a noastră tuturor cine o va vedé scū o va auzi citindu-se, cumcă acestă adeverată allă nostru credinciosă servă și boieriu pană **Comariel**, ni-a slugitū cu dréptă și credinciosă slujbă; pentru acea și noi, vedēndu-ī dreptū-credinciosă slujbă cōtra noi, miluitu-l'amă cu deosebita noastră milă, și i-amă datū lui duo sate în țerra noastră a **Moldovei**, *pe lōngă movila lui Iacșa*, anume **Jidescii** și **Averescii**, ca să-ī fie lui uricū și cu totū venitulū, și fiilorū lui, și frațilorū lui, și nepoțilorū lui, și strănepoțilorū lui, și prestrānepoțilorū lui, și la totū némulū lui, *cine se va alege mai de aprōpe* nestrāmutatū nicī uă datā în vecii vecilorū, cu tōte *hotarele betrāne celle din vechime locuite*; și spre acēsta este credința domniilorū noastre cellorū mai susū serisse **Ilia** voevodū și fratele nostru **Stefan** voevodū, și credința pre-iubitulū *fiū allū domniei melle Romanū*, și credința tuturorū copiilorū nostri, și credința panului **Giurgiu Fratovschi** cu copiii lui, credința panului **Velcea** cu copiii lui, credința panului **Isaia** cu copii lui, credința panului **Petru Gudiel** vornicū cu copiii lui, credința panului **Cristea** cu copiii lui, credința panului **Berlicii** și credința panului **Mihailū Popșa** cu copiii lorū, credința panului **Stefulū** fiulū lui **Junetate** și a fratelui seū panū **Māndru** și a copiilorū lorū, credința panului **Duma Dulcesculū** și a fratelui seū panū **Mircea** cu copiii lorū, credința panului **Lazorū** și a fratelui seū panū **Stanciu** postelnicū cu copiii lorū, credința panului **Pietrea** și credința panului **Duma Cerni** (negrulū) vornicū cu copiii lorū, credința panului **Petru** spatariū, credința panului **Foru**, credința panului **Cosma** fiulū lui **Șandru**, credința panului **Manoilū Grecinū** (Greculū), credința panului (*sic*) credința panului **Bieloșū** cīășnicū, credința panului **Berindeiū** stolnicū, credința panului **Alexandru** spatariū, credința

panului **Stanciu** comisū, credința boierilorū nostri moldovenesci mari și mici; éro dupō mōrtea noastră pe cine va allege D-șeu a fi Domnū, dintre copiii nostri, seū dintre . . . seū din némulū nostru, seū . . . să nu strāmute dania și întāritura noastră, ci s'o mai confirme și s'o mai întārească, pentru că datu-le-am noi pentru a lorū dreptū-credinciosă slujbă; și spre mai mare tariā poruncit'amū slugei noastre, credinciosulū **Denisū** logofétū, de a anina pecetea noastră către această carte a noastră. În **Sucéva** anulū 6946 februarīū 17. †

No. 3.

Bucuresci, 1490, Iuliu 26, pergamenă.

Vladū-vodă Țepeșū întārește boierulū Lațco dania satelorū Topescii, $\frac{1}{2}$ Ohaba și $\frac{1}{2}$ Petrenii la nepoții seī de frate Andrianū și Lupulū, ca să le fie avere frātēscă nedespārțită, oprită de a eși prin vīndare din némulū lorū, scutită de ori-ce obligațiuni cōtrā domniā, și supussă numai la darea de unū callū bunū veri de câte ori va muri unulū din membrii némulū, trecēndū astū-feliū partea lui la membrii remași.

(Se află în Archiva Statului.)

† ВЪ ХРИСТА БОГА БЛАГОВЕРНИ И БЛАГОЧЕСТИВИ И ХРИСТОУБЕННИ, И САМОДРЪЖАВНИ. ІВН ВЛАД ВОИВОДА И ГОСПОДИНЪ СИНЪ ВЕЛКАГО ВЛАД ВОИВОДЕ, МИЛОСТІВМ БОЖІВМ И БОЖІИМ ДАРОВАНИЕМ ВКЛАДАЖИВМИ И ГОСПОДСТВЕЖИВМИ ВЪСЕЖ ЗЕМАЕЖ ЪГРВВЛАХІНСКОЖ, ЕЩЕЖ И ЗАПЛАНИНСКИМ СТРАНАМ ЯМААШ И ФАГРАШ ХЕРЦЕГ, БЛАГОПРОИЗВОЛИ ГОСПОДСТВОМИ, СВОИМ БЛАГИМ ПРОИЗВОЛЕНИЕМ ЧИСТИМ И СВЪТЛІИМ СЕРДЦЕМ ГОСПОДСТВАМИ И ДАРОВАХ СИН ВЪСЧЕСТИИ И БЛАГОВЕРАЖНИ И ПРЪПОЧИТАНИИ ИЖЕ НАД ВЪСЪКМИ ЧИСТИМИ ДАРОВЕ НАСТОЖИ СІЮ ХРИСЪВЪСА ГОСПОДСТВАМИ ПРЪПОЧИТАННОМЪ ПРАВИТЕЛЮ ГОСПОДСТВАМИ, ИЖЕ ВЪ КЪШЪ ГОСПОДСТВАМИ, ЖЪПАИЪ ЛАЦКО СЪ СИНОВІИМЪ, И СЪ БРАТИЧЕДИ ИМ ЖЪПАИЪ ЯНДРЕІАН И ЖЪПАИЪ ЛЪПЪА СЪ СИНОВИ ИМ, ІАКО ДА ИМ СЪТ СЕЛА ЗОВОМИ СЪХАБА ПОЛОВИНА КОИ ТИСАВЪНА, И ПИЕТРЪЖНИ ПОЛОВИНА, ПОНЕЖ ИМ СЪТ СТАРЕ И ПРАВЕ ВЧИНЕ ДЕДИНЕ, И ПАКИ ДА ИМ ЕСТ ТОПЕЦІИ ВЪСИ, ПОНЕЖ ЗАМЕНИШЕ ЖЪПАИЪ СТАНИСЛАВ КАЮЧАРЪСА, СЪ ЖЪПАИЪ СТАН СТОЛНИК, ТА ДАДЕ ЖЪПАИЪ СТАНИСЛАВ КАЮЧАР, СТАНЪ СТОЛНИКЪС МЪНХЪИ ЛЕЦІИИ И МЕСТО ТОПЕЦІИМЪ, ЕЩЕЖЪ ВЪ ДНИ РАДЪМА ВОЕВОДЕ, И ПАКИ ПОТОМ НЪ ПЛОКСИИ (*sic*) ЖЪПАИЪ ЛАЦКО УТ МАИК СИНЪ БАРЪЗАВЪ, ЗА АТ АСПРИ, ПОТОМ

прінде жьпан Лацко пред господствами, та си сложн братичеди им жьпан Андриан и жьпан Лепса над пва шт Охаба кон Тисмана и над пва шт Пие-трѣни, и над взси Топещи, како да си сь кратне неразделени и варз комь се приавчи прѣжде сьмер-тз, а вз них прѣдалико да нѣст, нс да ест в-ставшим и господствами кон добрз, того ради им дадох и господство ми, іако да им сьт вз вчинѣ и вз вхадз тем и синовом им вьсчетом им и прѣвн-четом им, и ни шт когоже непотажновено, по вриг-мо господствами. Почевши его шт вьчи вам, и шт свинного вам, и шт пчеларства и шт кжеларства шт джми шт вьнарич шт глобн шт повоз шт под-вод, рекши шт взсех сьзбжа и дажбах великихже и малих, еанко се нахвднт вз самодржавни земан и власти господствами, и нитко да их не смѣт бан-товати, тѣх селани сьдци ни бирчи ни гло-бници, ни ни нитко шт волѣри и шт правители господствами, послаемих по милостих и по работах господствами, понеж тко се би покьсна бантовати их или позабавити их, аще и влс еднн, то та-ковн имат възприати велико зло и вриге шт гос-подствами, како невѣрник и прѣстѣпник сие повеа-ние господствами. Вше и закарание поставлѣ гос-подствами, по смерти господствами, кого произволнт господз Богз вичи господинах влашкои земан, или шт сердечнаго плода господствами, или шт сьродник гос-подствами, или по грѣхом нашем шт инопаемник, да аще почитет и поновит и стьрднт сие повеа-ние господствами, того господз Богз да почитет и да сть-врднт, и сьхранит вз господствѣ его, аще ли не почитет и не поновит и не стьврднт, нж поперет и расипет сие повеа-ние господствами, тьго господз Богз да порази и да сьнет где тѣшам, а вз в-дших вѣцѣ дьша его, и да имат вьластием сь Юда и сь Ірием и сь внемн Юдене еже възхитше на Христа Бога спаса нашего, врьзз его на них и на чедох их еже ест и вьдет в вѣки. Амин. Сведѣте-ли жьпан Драгомир Одриче, жьпан Нѣгоє Порчев, жьпан Драгич Стопкев, жьпан Ирзвса дворник, жь-пан Станко лододет, Данчол комис, Пабз столик, Джмитр пехарник, Владислав спатар, Станко висти-лар, Нѣг и Драгомир страторнич, и азз Корлау еже писах вз столик град Бьввещи мещица юла кз денз в лѣто вцци.

† ІСО ВЛАД ВОЕВОДА МИЛОСТИКОМ БО-ЖИКОМ ГОСПОДИНЪ.

† Întru Cristu D-zeu pre-credinciosul și pre-piosul și de Cristu-iubitoriu, și *autocratul* **Ionne Vladu** voevodă și Domnă, fiul marelui **Vladu** voevodă, cu mila lui D-zeu și cu d-de-éseca grația stăpânindă și domnindă totă țerra **Ungro-română**, încă și allă părților de peste munți, allă **Anlașului** și allă **Făgrașului** duce.

Am bine-voită domnia mea, cu a mea bună-vointă, din pura și luminată animă a domniei melle, și dat'am acestă de faciă pre-cinstită și pre-frumosă și pre-respectată crîsovă allă domniei melle, care este mai pre susă de ori-și-carî alte cinstite daruri, respectabilelă dregutoriu allă domniei melle, *afllătoru la curtea domniei melle*, jupânului **Lațco** cu fiî lui, și cu nepoții lui de frate, jupânului **Lupulă** și jupânului **Andriană** cu fiî loră, ca să le fiă loră satele anume: din **Ohaba** ocolulă **Tismenei** uă jumetate, și din **Petreni** uă jumetate, carî le suntă loră moșie vechi și drepte; éro satulă **Topescii** să le fie întregă, fiindă-că illă schimbase uă dată jupânulă **Stanislavă**-cluciară cu jupânulă **Stană**-stolnică, dându-i în schimbă satulă **Mihăilescii** încă în dillele lui **Radu**-voevodă, și apoi însuși jupânulă **Lațco** illă *cumperă dreptă 1300 aspri* de la **Manea** fiulă lui **Barbu** (*), mai pe urmă a venită jupânulă **Lațco** înainte domniei melle de și-a regulată pe nepoții sei de frate jupânulă **Andriană** și jupânulă **Lupulă**, dându-le jumetatea **Ohabei** ocolulă **Tismenei** și jumetatea **Petreniloră**, și totă satulă **Topescii**, *ca să fie frați nedespărțiți, ére ori-cui din ei se va prileji a muri mai înainte de cei-l'alți, să nu se vindă partea lui, ci să trecă la cei remași, dându-se domniei melle ună callă bună*; decî déră le-amă dată și domnia mea ca să le fie loră moșă ohavnică, loră, și filoră loră, și nepoților loră, și strănepoților loră, de nemine atinsă, dupre otărirea domniei melle, scutindu-se de *vama oiloră* și de *vama porciloră*, și de *albinărită*, și de *găletărită*, de *decime*, de *vinărică*, de *globe*, de *podveți*, de *olace*, mai pe scurtă de *ori-ce slujbe și dări mari și mică, câte se obicnuescă în autonoma țerră și provinciă* a domniei melle; și nemine să nu cutede a bântui acelle sate, nici

(*) Crîsovulă nu lămuresce aci, în ce modă satulă Topescii tre- cu de la Stanislavă-cluciarulă căuc Manea fiulă lui Barbu.

*judeci, nici bvarî, nici globași, nici ori-care altul din boierii și dregutorii domniei melle, cari se trimittu după ajutorințele și trebile domniei melle; căci ori-cine s'arū încerca a le bântui, séu a le zădărnici măcarū cātū unū firū de pērū, acellū-a va sufferi multū reū și multā mânia de la domnia mea, ca unū necredinciosū și călcătorū allū acestei porunce a domniei melle. Mai pune blăstemū domnia mea, că pe ori-cine illū va allege D-deū de a fi domnū Terrei Românești, fiă din rodulū ânimei domniei melle, fie din nēmulū domniei melle, fie chīarū din peccatele nōstre unū altū nēmū, acella să socotescă și să rennoescă și să întărescă acestă poruncă a domniei melle, pentru ca astū-feliū și D-deū să-lū socotescă și să-lū întărescă și să-lū păstreze în domnia lui; éro de nu va socoti și nu va rennoi și nu va întări, ci va lovi și va rāsipi acestă poruncă a domniei melle, attuncī și D-deū să-lū pérdă și să-lū ueciđă, aici cu trupulū éro în véculū viitorū cu suffletulū, și să aibe totū nă parte cu Iuda și cu Ariū, și cu acei Ovrei, ce strigară contra lui Cristū, D-deū și Mântuitorū allū nostru: sângele lui assupra lorū și assupra copiilorū lorū, cea ce și este și va fi în veci. Amin. Marturi: jupânulū **Dragomirū Udrisce**, jupânulū **Négoe** allū lui **Borce**, jupânulū **Drăghici** allū lui **Stoica**, jupânulū **Pervulū** vornicū, jupânulū **Staico** logofetū, **Danciulū** comisū, **Albulū** stolnicū, **Dimitra** păharnicū, **Vladislavū** spatariū, **Staico** vistiariū, **Négū** și **Dragomirū** stratornicī, și eū **Corlatū** care am scrissū în *capitalea Bucuresci*, în luna Iuliū 26 đille anulū 6998.*

† Iónne Vladū Voevodū cu mila lui D-deū Domnū.

No. 4.

Hărléu, fără annū, Genariū 15, hărtiă.

Bogdanū vodă cellū Orbū însciintěză municipalitatea de la Leopole despre mēssura luată pentru îndestullarea marelū logofetū Isacū, care, fiindū încō numai vameșū în **Sucéva**, plătise ca garante pentru unū Antoniiū summa de 87 galbeni unguresci, socotiți în cursulū vamiū câte 57 lei galbēnulū, și apoi ne mai putēndū scōte acei bani, nici prin unū triplu recursū la municipalitatea leopolēnă, nici prin porunca regelū Poloniei, miđū-loci de căpetā autorisațiunea domnescă de

a-ī împlini dela ori-și-care altū Leopolenū petrecătorū în Moldova, și anume dela unū Bartoșū.

(Se află în Archiva municipale din Leopole, fasciculū 509.)

† Богдан воевода. кожю милостю господарз земаи молдавскои. пишем. панъ. вєргхминстръ и сѣнам радцем старшим ливским. пріателем нашим миим даем вашей милости знати. аж ише. коли биа пан Исак. митником счавским. а он сѣ имиа порск.. (il-lisibile) вт Ливе. за ѡнтоніа тиж вт Ливе. за пг. злат сѣрзских. или по нг аспра. за. а. сѣрзс. як хо-дѣт на мито. ино. пан. Исак. прислаа. до вас нашими. листми. а ваша милость. ни жадиш. справед-ливост есте емъ не здаааи а затиш. он ходиш вт нас. с посолство до краю. и принес до вас. лист. вт краѣ. а ви ни тогда есте емъ заплаатъ не здаааи ино. ми есмо велани и привоани. пана Исака логофета. аби нам браа тоти. пинкзи вт кого бѣдет мочи и но он тимн рази. нашеа Бартзша сина пана Мар-тина вт Ливе, та нам браа вт него. тоти више-писании пинкзи. пг. злат сѣрзски. аде ссе. по. нг. аспра. як ходѣт на мито. про то ваша милости. ра-че. здаати. справедливост мещаниннх вашемъ. Бар-тзшс сина пана Мартина. аби сѣ емъ. здаааа за-плата вт того косна рѣ. аби не биа шкоден. еш и ваша милость знате. аж биа нам дважонъ. тот коснар. и пан Исак прислаа до ваша милости. и жадишю. справедливост. не имла. ани заплаата. † пис с Хрѣлаве. ген. еі.

† **Bogdanū** voevodū, cu mila lui D-deū Domnulū țerei Moldovei.

Scrimū cōtră panulū burgmistru și cōtră toți consiliariū mai mari din **Leopole**, *dragii nostri amici*. Însciintămū pe grațiile vōstre, că încō de cândū era panulū **Isacū** vameșū în **Sucéva**, garantat'a ellū lui din **Leopole** pentru **Antoniiū** totū din *Leopole summa de 87 zlofi unguresci*, *socotiți câte 57 aspri zlotulū, dupre cursulū vamei*; după aceia panulū **Isacū** de și nu înceta de a trimitte la voi scrisori alle nōstre, dēro grațiile vōstre totū nu i-ați făcutū nici uă dreptate; mai pe urmă *mers'a ellū singurū din parte-ne ambassadorū la regele* și v'a addussū uă poruncă de la insuși regele, și voi nici atunci n'ați pussū la calle împlinirea datoriei; *decī acuma noi amū poruncitū și amū invoitū panulū logofetū Isacū ca să-și împlinescă ellū baniū de la*

orî-cine îi va da mâna; și așa dero, găsindă de uă cam dată pe **Bartoșu** fiulă panulă **Martinu** de la **Leopole**, panulă logofetă apucată de la ellă acei bană 87 *zloți unguresci socotiți câte 57 aspri zlotulă, după cursulă rânei*. Decă, să bine-voiți grațiile vóstre de a indestulla înși-vă pe cetățenulă vóstru **Bartoșu** fiulă panulă **Martinu**, ca să nu remână păgubașă din pricina acellui *coșcarău*, despre care sciți și grațiile vóstre, cum ne era datoră și cum *în trei rânduri* venisse panulă **Isacu** la grațiile vóstre cu scrisoră alle sélle proprie și altele din parte-ne, fără ca să i se fi făcută plată. Scrisă în **Hărlău**. Genariu 15.

Documente inedite române.

No. 5.

Fără locă, 1610, Maiă 25, hărtă.

Zapisulă lui Toderă din Voinesci, prin care se recunósce datoră jupânulă Mihaiă suma de 7700 aspri, cu soroculă de multă trecută, și se obligă de a se libera la sf. Dimitrie, iar în casă contrariu se robesce creditorulă seă, ellă și cu totă casa.

(Se află la Comisiunea Documentale.)

Скѣсам еѣ ТѢДОР ДЕ РОИНСѢЩІ ЧЕСТА АА МЕѢ ЗАПИС КѢМ СХЕСА ЦѢЕ КѢМ СИНТѢ ДЕТОРІѢ ЖЕПАНСАѢ МИХАИѢ АСПРИ 7700 ШИ И СИНТѢ ДЕТОРІѢ ДЕ МѢАТѢ ВРѢМЕ ДЕ СИНТѢ АА И (8) АИИ ДЕ КЪНДѢ И СИНТѢ ДЕТОРІѢ АЧЕЩІ АСПРИ ШИ МІАѢ ПѢС ЗИ ДЕ МѢАТѢ ВРН. ПАР АКМѢ ПАР МЛМѢ РѢГАТ ДЕ МІА ПѢС ЗСА. АА СВЕТИ ДИМИТРИЕ. СЪИ ПАВТЕКС АСПРИ АА ЗИ. ПАР СѢ НѢИ РОѢС ПѢТК ПАВТИ АСПРИ АА ЗИ. ПАР ЕѢ СЪИ ФІѢ РѢМЪНѢ КѢ ФЕЧОРІИ МЕИ ШИ КѢ ТОАТѢ МОШІА МѢ. ШИ МЪРТѢРІЕ АМ ПѢС. ШИ АМ СКРИС ДЕНАИИТѢ ЧЕСТОР ВАМЕНІ БѢНИ. АИМЕ РѢСЪА ДЕ БОУЪТѢЩІИ И ПРѢВЪА ДЕ ЖЪГЪРЪ. И ТѢДОР АИГЪАТѢА ДЕ ВЛЪДѢИИ. И ГЪРГЕ. И ПАН АРМАШ ШИ СКРИШ ЕѢ ДѢМИТРѢ АИГ. ДЕ СЪАТРЪК. ПИС МСА МАѢС КЕ (25) ДЕН АѢТЪ 13РИИ (1610).

No. 6.

Tergovisce, 1627, Iuliă 24, hărtă.

Dobra, feta Pervului, vinde logofetului Hrizea totă partea sea din Voinesci, pe preț de 6000 bană, euscirea tuturoră megiașiloră.

(Se află la Comisiunea Documentale.)

Din peceți se cunoscu mai bine duo: acea a lui Udrisce Nasurellă, cu inițialele S. H., înfeșeză ună scută, cu lambrechine, cu coronă, cu uă figură, întocmai după regulele blasonului, fără a se pută descifra detaliile; acea a armașului Pană are în scutulă ună animale și de-assupra scutulă uă cruce între duo erangi seă corne.)

† ЯДЕКЪ ЕС ДОБРА ФАТА БАРЪЛАДИ ДЕ БОИ-
НѢЩІ, СКРИѢ ШИ МЪРТѢРІЕСКѢ. КѢ АЧЕСТА АА МІЕѢ ЗА-
ПИС, КѢМ СѢ СЕ ЦѢЕ КѢ АМ ВЪНДѢТЪ ЖЕПАНСАѢ ХРИ-
ЗѢИ МАРЕЛЕ ЛОГОФЪТ. ТОАТѢ ПАРТЕА МѢ ДЕ ВЪИИИ ДЕ
А РОИНСѢЩІ ДЕ А ХОТАР ПЪНЪ А ХОТАР. ДЕРЕНТ
Ѣ (6000). ДЕ БАНІ, ШИ В АМ ВЪНДѢТЪ ДЕ А МѢ БѢ-
НЪ ВОЕ ФЪРЪ ДЕ НИИ В СИЛЪ. КѢ ЦѢРѢ ТѢТѢРОР
МЕЩІАШИЛОР. ДЕ А ССѢ ШИ ДЕ А ЖОС. ШИ ДЕ
А ПРѢЖѢРѢА АОРЪАѢИ, КА СЪИ ФІЕ ДОМИЕИ АѢИ МО-
ШІЕ ВЪАВНИКА, ШИ АѢ ФОСТ АА АЧАТѢ ТОКМѢАЪ МѢАЦІ.
ВАМЕНІ БѢНИ МЪРТѢРІЕ АИМЕ ДЕ А СЪТѢНИ ЗИКѢ-
ША ВИНТИЛЪ. ШИ ДЕ А ТЪРГОВИЩЕ ПАНЪ АР-
МАША ШИ ФЕЧОРѢА АѢИ ДѢМИТРѢ. ШИ ДЕ А ПІѢТРАР
ПОПА ЦЪТРЕ. ШИ ПОПА НѢКЪАИ ШИ ПОПА РЯДЪА.
ШИ СТРОЕ. ШИ ДЕ А КЪНДѢЩІ ИѢНЪА СЪРѢВЪ-
АѢИ. ШИ ДЕ А ЦѢМЕНЪАѢ ИѢАН. ШИ ДЕ А ТРЪ-
ГОВИЩЕ ЗЛАТѢ ЧІ ЗМАРЮА. ШИ ДЪКЪА. ШИ ДЕ
А РОИНСѢЩІ ТЯТЪА. ШИ АМ СКРИС ЕѢ ДАРИЩЕ НЪ-
СТЪРЪА ДЕ ФІѢРЪЩІ. А ОРАШ А ТРЪГОВИЩЕ А
АША АѢ ЮАІЕ А. КЪ. (24) ДЕ ЗИЛЕ. ВЪ АѢТО 13РЛЕ (1627).

ВИНТИЛЪ УТЪ СЪТѢНИ. НѢАІАКЪ ПОРТАРИА. ЕѢ
ДОБРА ФАТА БАРЪЛАДИ. ПАНЪ АРМАША. ЕѢ ПОП
ВАСІЛІЕ АРЪНЧѢСКЪА МЪРТѢРІЕ. ЕѢ МИИЯ ЗѢ-
ГРАФ АИКЪ ШИ ЕѢ.

FRAGMENTE DOCUMENTALĬ.

No. 7.

Cracovia, 1511, Aprilă 2.

Porunca regelă Sigismundă de a nu se lăssa popă rusneă să visitese Moldova sub motivă de hirotonia, ca ună ce trădeză acollo interesele Poloniei.

(Testulă latină e publicată în Acta Tomiciana, t. 1, p. 154.)

Regle **Sigismundă** cōtră **Ionne Wilczek**, arhiepiscopulă **Leopolei**.

Aflămă, că popă **Rusneiloră** (popones Ruthenorum), sub pretestulă luării hirotoniei, *avă obicină de a face excursiuni în Moldova* și în alte părți străine, povestindă acollo dușmaniloră felurite lucruri despre starea **Poloniei**, și trădândă astă-feliu regatulă. Creștendă-se una ca asta a fi periculosă patriei, cată a se lua mesură, ca acei popă să nu se sacreze după ritulă loră aiurea, decâtă numai de la vladici (apud vladicas) locuitori în **Polonia**. De acea vă îndemnămă de a pune la calle în diocesea pré-sântiei vóstre, ca nemine să nu mai cutede de a lua hirotonia în străinătate, sub pedepsa perderă darulă și chiară a capulă.